

പതിനാറാം കേരള നിയമസഭ

ഒന്നാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്രചിഹ്നമിടാത്ത ചോദ്യം നമ്പർ: 1552

01-07-2026-ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

അവയവ ദാനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി

ചോദ്യം ഉന്നയിച്ച അംഗങ്ങൾ

ശ്രീ. പി. കെ. പ്രവീൺ

മറുപടി നൽകിയ മന്ത്രി

ശ്രീ. കെ. മുരളീധരൻ
(ആരോഗ്യ - ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രി)

(എ) സംസ്ഥാനത്ത് അവയവദാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സർക്കാരിന്റെ പോളിസിയും പദ്ധതികളും നടപടിക്രമങ്ങളും വിശദമാക്കാമോ;

മറുപടി: 1994 - ൽ നിലവിൽ വന്ന ട്രാൻസ്പ്ലാന്റേഷൻ ഓഫ് ഹ്യൂമൻ ഓർഗൻ ആക്ട് 1995 ലെ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റേഷൻ ഓഫ് ഹ്യൂമൻ ഓർഗൻ റൂൾസും ചേർന്നാണ് മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നതിനുള്ള അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങൾ നിർവചിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഈ നിയമത്തിൽ 1995 ലെയും, 2000 ലെയും, 2011 ലെയും ഭേദഗതികളും 2014 -ൽ നിലവിൽ വന്ന പുതിയ ചട്ടങ്ങളുമാണ് ഇപ്പോൾ നിലവിലുള്ള നിയമപരമായ ചട്ടക്കൂട്.

മേൽപ്പറഞ്ഞ കേന്ദ്രനിയമത്തിന്റെയും ചട്ടങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ സർക്കാർ വിവിധ ഉത്തരവുകളിലൂടെ മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രോട്ടോക്കോൾ സംസ്ഥാനത്തു നടപ്പിൽ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത ഉത്തരവുകളും അവയുടെ പ്രാധാന്യവും അനുബന്ധം 1 ആയി ചേർക്കുന്നു.

കൂടാതെ, അവയവദാന കൈമാറ്റ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സുഗമമായി നടത്തുന്നതിന് സർക്കാർ പുറത്തിറക്കിയ മറ്റ് അനുബന്ധ ഉത്തരവുകളും, നടപടിക്രമവും അവയുടെ പ്രാധാന്യവും അനുബന്ധം 2 ആയി ചേർക്കുന്നു.

(ബി) മരണപ്പെട്ടവരുടെ അവയവ ദാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദാതാവിനും സ്വീകർത്താവിനും ബാധകമായിട്ടുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങളും അർഹതയും എന്തൊക്കെയാണെന്ന് വിശദമാക്കാമോ;

മറുപടി: ഒരു വ്യക്തി ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ അല്ലെങ്കിൽ മരണാനന്തരം ശരീരത്തിലെ അവയവം മറ്റൊരു വ്യക്തിക്ക് ദാനം ചെയ്യുന്ന പ്രക്രിയയാണ് അവയവദാനം. ഈ ദാനം ചെയ്ത അവയവങ്ങൾ ഗുരുതരമായ രോഗാവസ്ഥയിൽ ബുദ്ധിമുട്ടുന്ന രോഗിയുടെ ശരീരത്തിൽ ശസ്ത്രക്രിയയിലൂടെ സ്ഥാപിക്കുകയും അവരുടെ ജീവൻ രക്ഷിക്കുകയോ ഗുണനിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്തുകയോ ചെയ്യും.

അവയവദാനത്തെ പ്രധാനമായും ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോഴുള്ള ദാനമെന്നും മരണാനന്തര ദാനമെന്നും രണ്ടായി തിരിക്കാം. ഇന്ത്യയിൽ 'ട്രാൻസ്പ്ലാന്റേഷൻ ഓഫ് ഹ്യൂമൻ ഓർഗൻസ് ആക്ട് (THOTA)' പ്രകാരമാണ് ഇതിന്റെ നടപടിക്രമങ്ങൾ നിയന്ത്രിക്കുന്നത്.

അവയവങ്ങൾ ആവശ്യമായ ഒരു രോഗിക്ക് പ്രധാനമായും മൂന്ന് മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ അവയവമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയയ്ക്ക് വിധേയനാകാൻ സാധിക്കും. മസ്തിഷ്ക മരണം സംഭവിച്ച വ്യക്തിയുടെ ബന്ധുക്കളുടെ

സമ്മതത്തോടെ കെ-സോട്ടോ വഴി മുൻഗണനാക്രമം അനുസരിച്ച് അവയവം സ്വീകരിക്കുന്ന രീതിയാണ് മരണാനന്തര അവയവദാനം. രണ്ടാമത്തേത്, ആരോഗ്യവാനായ ഒരു വ്യക്തി തന്റെ ജീവിതകാലത്ത് തന്നെ അവയവം നൽകുന്ന ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവർ തമ്മിലുള്ള അവയവദാനമാണ്; ഇത് അടുത്ത ബന്ധുക്കൾ തമ്മിലോ അല്ലെങ്കിൽ പ്രത്യേക നിയമാനുമതിയോടെ ബന്ധുക്കളല്ലാത്തവർ തമ്മിലോ ആകാം. മൂന്നാമത്തേത് സ്വപ് ഡോണേഷൻ (Swap Donation) എന്ന രീതിയാണ്; സ്വന്തം കുടുംബത്തിലെ ദാതാവിന്റെ അവയവം രക്തഗ്രൂപ്പോ മറ്റ് ഘടകങ്ങളോ കാരണം രോഗിക്ക് അനുയോജ്യമാകാതെ വരുമ്പോൾ, സമാനമായ സാഹചര്യം നേരിടുന്ന മറ്റൊരു കുടുംബവുമായി അവയവങ്ങൾ പരസ്പരം കൈമാറുന്ന രീതിയാണിത്. ഈ മൂന്ന് പ്രക്രിയകളും കർശനമായ വൈദ്യപരിശോധനകൾക്കും ഓതറൈസേഷൻ കമ്മിറ്റികളുടെ നിയമപരമായ അനുമതികൾക്കും വിധേയമായാണ് നടപ്പിലാക്കുന്നത്.

മരണാനന്തര അവയവദാനത്തിലൂടെ അവയവം ലഭിക്കുന്നതിനായുള്ള രജിസ്ട്രേഷൻ നടപടികൾ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

1. അവയവമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയ നടത്താൻ ലൈസൻസുള്ള ഒരു ആശുപത്രി ആദ്യം തിരഞ്ഞെടുക്കുക. ഇത്തരം അംഗീകൃത ആശുപത്രികളുടെ പട്ടിക കെ-സോട്ടോയുടെ വെബ്സൈറ്റിൽ ലഭ്യമാണ്.
2. തിരഞ്ഞെടുത്ത ആശുപത്രിയിലെ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ഡോക്ടറെ കൺസൾട്ട് ചെയ്യണം. ഒരു രോഗിക്ക് അവയവമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയ ആവശ്യമാണെന്ന് ചികിത്സിക്കുന്ന ഡോക്ടർ തീരുമാനിക്കുകയും, മരണാനന്തര അവയവം സ്വീകരിക്കാൻ രോഗി താല്പര്യം പ്രകടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്താൽ, രോഗി സമഗ്രമായ 'പ്രി-ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ഇവാലുവേഷൻ' (Pre-transplant Evaluation) പ്രക്രിയയ്ക്ക് വിധേയനാകേണ്ടതുണ്ട്. രോഗി ശസ്ത്രക്രിയയ്ക്ക് വൈദ്യശാസ്ത്രപരമായി എത്രത്തോളം യോഗ്യനാണെന്നും ശാരീരികക്ഷമത ഉള്ളവനാണെന്നും (Medical fitness) വിലയിരുത്തുക എന്നതാണ് ഈ പരിശോധനയുടെ ലക്ഷ്യം. രോഗിയുടെ ആരോഗ്യനിലയെ ബാധിച്ചേക്കാവുന്ന മറ്റ് തടസ്സങ്ങളോ അപകടസാധ്യതകളോ ഉണ്ടോ എന്ന് ഇതിലൂടെ കണ്ടെത്തുന്നു.
3. ഈ പ്രക്രിയയിൽ താഴെ പറയുന്ന പരിശോധനകൾ ഉൾപ്പെടുന്നു (എന്നാൽ ഇവയിൽ മാത്രം പരിമിതമല്ല):
 - രക്തപരിശോധനകളും മറ്റ് ലബോറട്ടറി പരിശോധനകളും.
 - റേഡിയോളജിക്കൽ പരിശോധനകളും.
 - സ്റ്റാനിംഗുകളും (Imaging investigations).
 - ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ടീം നിർദ്ദേശിക്കുന്നതനുസരിച്ച് വിവിധ വിഭാഗങ്ങളിലെ വിദഗ്ധ ഡോക്ടർമാരുടെ കൺസൾട്ടേഷനുകൾ.
4. ഈ പരിശോധനകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ രോഗി ശസ്ത്രക്രിയയ്ക്ക് യോഗ്യനാണെന്ന് ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ടീം സ്ഥിരീകരിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ, രോഗിയുടെ വിവരങ്ങൾ അതത് ആശുപത്രിയിലെ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് കോർഡിനേറ്റർ മുഖേന കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഓർഗൻ ആൻഡ് ടിഷ്യൂ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ഓർഗനൈസേഷന്റെ (K-SOTTO) ഔദ്യോഗിക പോർട്ടലിൽ(<https://www.portal.ksotto.kerala.gov.in/>) രജിസ്റ്റർ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ആശുപത്രി ലോഗിൻ വഴിയാണ് ഇത് പൂർത്തിയാക്കുന്നത്. കെ-സോട്ടോയും മറ്റ് ബന്ധപ്പെട്ട അതോറിറ്റികളും പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുള്ള നിലവിലെ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പ്രോട്ടോക്കോളുകൾ എന്നിവയ്ക്ക് അനുസൃതമായി മാത്രമേ ഈ രജിസ്ട്രേഷൻ നടപടികൾ പൂർത്തിയാക്കാൻ പാടുള്ളൂ.
5. രോഗികൾക്ക് കെ-സോട്ടോ വെബ്സൈറ്റിൽ നേരിട്ട് രജിസ്റ്റർ ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല

മരണാനന്തര അവയവദാനത്തിന് ദാതാവായി (ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ) രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്ന നടപടിക്രമങ്ങൾ

1. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഓർഗൻ ആൻഡ് ടിഷ്യൂ ട്രാൻസ്‌പ്ലാന്റ് ഓർഗനൈസേഷന്റെ (കെ-സോട്ടോ) ksotto.kerala.gov.in എന്ന വെബ്സൈറ്റിലോ നാഷണൽ ഓർഗൻ ഡോണർ രജിസ്ട്രിയുടെ notto.abdm.gov.in/register എന്ന ലിങ്കിൽ കയറിയോ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യാം. ആധാർ നമ്പർ ഉപയോഗിച്ചാണ് രജിസ്ട്രേഷൻ പൂർത്തിയാക്കേണ്ടത്.
2. രജിസ്ട്രേഷൻ വിജയകരമായാൽ, ഒരു ഡോണർ കാർഡ് ലഭിക്കും. ഈ കാർഡിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്ന വ്യക്തയുടെ ഫോട്ടോയും രജിസ്ട്രേഷൻ വിവരങ്ങളും ഉണ്ടായിരിക്കും. ഈ കാർഡ് പ്രിന്റ് എടുത്ത് സൂക്ഷിക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഡിജിറ്റൽ രൂപത്തിൽ സൂക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്യാം.
3. രജിസ്ട്രേഷൻ വിവരം അടുത്ത ബന്ധുക്കളെ നിർബന്ധമായും അറിയിക്കണം. നിങ്ങളുടെ രജിസ്ട്രേഷൻ വിവരങ്ങൾ വളരെ രഹസ്യമായാണ് സൂക്ഷിക്കുക. മറ്റൊരാൾക്കും ഈ വിവരം ലഭ്യമാകില്ല.
4. അവയവദാനത്തിനായി രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത കഴിഞ്ഞാൽ വിവരം കുടുംബാംഗങ്ങളുമായി ചർച്ച ചെയ്യണം. രജിസ്ട്രേഷൻ പൂർത്തിയാക്കിയാലും മരണാനന്തരം അവയവദാനത്തിനുള്ള അന്തിമ തീരുമാനമെടുക്കുന്നത് കുടുംബാംഗങ്ങളാണ്.
5. കുടുംബത്തിന്റെ രേഖാമൂലമുള്ള സമ്മതമില്ലാതെ അവയവങ്ങളും ടിഷ്യൂകളും ദാനം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല. നിയമപരമായി, മരണപ്പെട്ട വ്യക്തിയുടെ അവയവങ്ങൾ ദാനം ചെയ്യണോ വേണ്ടയോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുന്നത് ദാതാവിന്റെ അടുത്ത ബന്ധുവാണ്. അടുത്ത ബന്ധുക്കൾ ഫോമിൽ ഒപ്പിടുന്നില്ലെങ്കിൽ അവയവ ദാനം നടക്കില്ല. അതിനാൽ, ഒരു അവയവ ദാതാവുകാൻ എവിടെയെങ്കിലും രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുമ്പോൾ, കുടുംബവുമായി ദാനം ചെയ്യാനുള്ള ആഗ്രഹം ചർച്ച ചെയ്യേണ്ടത് വളരെ പ്രധാനമാണ്.

(സി) മരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കേസുകളിൽ അവയവങ്ങൾ ദാതാവിൽ നിന്നും എടുത്ത് മാറ്റുന്നതിനുള്ള ചെലവ് ദാതാവിന്റെ ബന്ധുക്കൾ വഹിക്കേണ്ടതുണ്ടോ; വ്യക്തമാക്കാമോ; ആയതിനുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ വിശദമാക്കുമോ;

മറുപടി: മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിച്ച ശേഷം രോഗിയുടെ ബന്ധുക്കളുടെ അനുമതിയോടെ അവയവദാനത്തിലേക്ക് കടക്കുകയാണെങ്കിൽ ചിലവുകൾ ദാതാവിന്റെ ബന്ധുക്കൾ വഹിക്കേണ്ടതില്ല. കുടുംബത്തിന്റെ അനുമതി ലഭിച്ച ശേഷം അവയവദാനം നടക്കാതെ വന്നാൽ മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിച്ച ആശുപത്രിയ്ക്ക് ചെലവായ തുക (ഒരു ലക്ഷം രൂപയിൽ കവിയാതെ) കെസോട്ടോ മടക്കി നൽകേണ്ടതാണ്.

അവയവദാനം നടക്കുകയാണെങ്കിൽ അവയവങ്ങൾ സ്വീകരിച്ച ആശുപത്രികൾ, തങ്ങൾ സ്വീകരിച്ച അവയവങ്ങൾക്ക് ആനുപാതികമായി മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിച്ച ആശുപത്രിയ്ക്ക് donor maintenance നും organ retrieval ചെയ്യുന്നതിനും ചെലവായ തുക മടക്കി നൽകേണ്ടതാണ്. സർക്കാർ ആശുപത്രികളെ ഈ നിബന്ധനകളിൽ നിന്നും ഒഴിവാക്കിയിരിക്കുന്നു. അവയവം ശേഖരിക്കുന്നതിനുള്ള (Organ Retrieval) ചെലവ് ₹2.5 ലക്ഷത്തിൽ കവിയാൻ പാടില്ലാത്തതും ഈ ചെലവ്, അവയവമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയയിൽ നിന്ന് പ്രയോജനം ലഭിക്കുന്ന ട്രാൻസ്‌പ്ലാന്റ് കേന്ദ്രങ്ങൾ തുല്യമായി വഹിക്കേണ്ടതും ആണ്. കൂടാതെ മാറി വരുന്ന ചികിത്സാചിലവുകളുടെയും മരുന്നുകളുടെ വിലനിലവാരത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ 2.5 ലക്ഷം എന്നത് 5 ലക്ഷമായി ഉയർത്തണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ട് കെസോട്ടോ സമർപ്പിച്ച പ്രൊപ്പോസൽ സർക്കാരിന്റെ പരിഗണനയിലാണ്.

ക്രമ നം.	സർക്കാർ ഉത്തരവ്	ഉത്തരവിൽ വിശദമാക്കുന്ന വിഷയം/ ഭേദഗതി
1	No.14931/S2/2009/H&FWD Date 19.11.2010	ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോഴുള്ള അവയവദാന മാറ്റിവെയ്ക്കൽ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഉത്തരവ്
2	G.O (MS)No.36/2012/H&FWD Dated, 04.02.2012	കേരളത്തിലെ സർക്കാർ, സ്വകാര്യ ആശുപത്രികളിൽ മസ്തിഷ്ക മരണം നിർബന്ധമായും സ്ഥിരീകരിക്കുന്നതിനും പ്രഖ്യാപിക്കുന്നതിനുമുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ.
3	G.O (MS)No.304/2012/H&FWD Dated, 18.09.2012	G.O (MS)No.36/2012/H&FWD ൽ പറഞ്ഞ മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്ന ഡോക്ടർമാരുടെ പാനലിൽ ഒരു ഡോക്ടർ നിർബന്ധമായും മസ്തിഷ്ക മരണം സംഭവിച്ച രോഗി കിടക്കുന്ന ആശുപത്രിയുടെ പുറത്തു നിന്നും ആകണം എന്ന നിബന്ധന കൂടി ചേർത്തു.
4	G.O (MS) 16/2017/H&FWD Dated 01.02.2017	മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്ന നാലുപേരടങ്ങുന്ന ഡോക്ടർമാരുടെ സംഘത്തിൽ രണ്ടുപേർ ആശുപത്രിക്ക് പുറത്തുനിന്നുള്ളവരാകണമെന്നും അതിൽ ഒരാൾ സർക്കാർ സർവീസിലുള്ളതുമായ അപ്രോപ്രിയേറ്റ് അതോറിറ്റി എംപാനൽ ചെയ്ത ഡോക്ടർ ആകണമെന്നും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. കൂടാതെ മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്ന പ്രക്രിയ വീഡിയോ റെക്കോർഡ് ചെയ്യണമെന്നും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ഫാർമക്കോളജി ഏജൻ്റിലൂടെ വരാവുന്ന ന്യൂറോ മസ്കുലർ തടസ്സം ഉണ്ടോ എന്ന് പരിശോധിക്കുവാനായി പെരിഫെറൽ നെർവ് സ്റ്റിമുലേഷൻ ടെസ്റ്റ് നടത്താനും നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്.

5	G.O (MS) 53/2017/H&FWD Dated 03.04.2018	മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നതിനായുള്ള സ്റ്റാൻഡേർഡ് ഓപ്പറേറ്റിംഗ് പ്രോസീജിയർ ആണ് ഈ സർക്കാർ ഉത്തരവു മുഖാന്തിരം പുറപ്പെടുവിച്ചത്.
6	G.O (MS) 7/2020/H&FWD Dated 19.01.2020	മസ്തിഷ്കമരണ സ്ഥിരീകരണത്തിനായി ഏറ്റവും അവസാനമായി പുറപ്പെടുവിച്ച മാർഗനിർദ്ദേശമാണ് ഈ ഉത്തരവ്. ഇതിൽ മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിച്ച വ്യക്തിയെ Transplantation of Human Organ ആക്ടിലെ ഫോം നം.10 ൽ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയ ശേഷം ബന്ധുക്കളുടെ സമ്മതത്തോടെ വെന്റിലേറ്ററിൽ നിന്നും മാറ്റാവുന്നതാണ്. ഈ ഉത്തരവാണ് നിലവിൽ പിന്തുടർന്ന് വരുന്നത്.

ക്രമ നം.	സർക്കാർ ഉത്തരവ്	ഉത്തരവിൽ വിശദമാക്കുന്ന വിഷയം/ ഭേദഗതി
1	G.O (MS)No.37/2012/H&FWD dated 04.02.2012	അവയവം മാറ്റിവയ്ക്കൽ ശസ്ത്രക്രിയയ്ക്ക് അംഗീകാരം ലഭിച്ച സർക്കാർ, സ്വകാര്യ ആശുപത്രികൾ സ്വീകരിക്കേണ്ട നടപടിക്രമങ്ങൾ
2	G.O (MS)No.38/2012/H&FWD dated 04.02.2012	മസ്തിഷ്ക മരണം സംഭവിച്ചവരിൽ നിന്ന് അവയവങ്ങൾ വീണ്ടെടുക്കുന്നതിന് ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ചെയ്യാത്ത അവയവ വീണ്ടെടുക്കൽ കേന്ദ്രങ്ങൾ (NTORC) ക്കുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ
3	G.O(Ms.) No.26/2018/H&FWD. Dated 15.02.2018	പരോപകാര താൽപര്യത്തോടെയും, എക്സ്ചേഞ്ച് (SWAP) വഴിയും അവയവദാനം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം
4	No.14931/S2/2009/H&FWD; Date:19.11.2010	ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോഴുള്ള അവയവദാന മാറ്റിവയ്ക്കൽ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഉത്തരവ്
5	G.O.(Rt) No. 1134/2023/H&FWD Dated 12.05.2023	അവയവദാന രംഗത്ത് സമഗ്ര മാറ്റം കൊണ്ടുവരുന്നതിന് വേണ്ടി പ്രോട്ടോക്കോൾ, നയങ്ങൾ, മാതൃകാ പ്രവർത്തന നടപടിക്രമങ്ങൾ എന്നിവ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന് വിദഗ്ധ പ്രവർത്തന സംഘവും (Expert Working Group) അനുബന്ധമായി ഓരോ അവയവങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകം വൈദഗ്ധമുള്ളവരുടെ കമ്മിറ്റികളും രൂപീകരിച്ചു.
6	G.O(P) No. 78/2024/H&FWD dated 28.08.2024	2014 ലെ THO റൂൾ 30, THO ആക്ടിലെ സെക്ഷൻ 13A എന്നിവ പ്രകാരം, കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾ വിജ്ഞാപനത്തിലൂടെ, അപ്പോപ്രിയേറ്റ് അതോറിറ്റിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നതിന് സഹായിക്കുന്നതിനും ഉപദേശിക്കുന്നതിനുമായി ഒരു ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ചു.

7	G.O.(Ms)No.242/2024/H&FWD Dated 25-09- 2024	അവയവമാറ്റ ശാസ്ത്രക്രിയയ്ക്ക് അനുമതി നൽകുന്ന ജില്ലാതല ഓതറൈസേഷൻ കമ്മിറ്റി (DLAC) കളുടെ അപ്പീൽ ഹർജികൾ പരിഗണിക്കുന്നതിനായി ഒരു സംസ്ഥാനതല സാങ്കേതിക സമിതി (SLTC) രൂപീകരിച്ചു.
8	G.O.(Ms)No.292/2024/H&FWD Dated 17-10- 2024	ദേശീയ അവയവം മാറ്റിവയ്ക്കൽ പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനും, KSOTTO യുടെ സുഗമമായ പ്രവർത്തനത്തിനും ദേശീയ അവയവം മാറ്റിവയ്ക്കൽ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായി പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യുന്നതിനും നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുമായി സ്റ്റിയറിംഗ് കമ്മിറ്റി രൂപീകരിച്ചു
9	Proceeding of DGP cum SPC No. D5-70443/2022/PHQ Dated. 03-06-2024	അവയവദാനത്തിലെ മെഡിക്കൽ ലീഗൽ കേസുകളിൽ ഇൻകസ്റ്റ് സുഗമമാക്കുന്നതിനും നോഡൽ ഓഫീസറെ നിയമിച്ചു
10	G.O.(Ms)No.56/2026/H&FWD Dated 19-02 2026	അവയവമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയയിൽ സഹകരിക്കുന്ന, ഇൻറൻസിവിസ്റ്റുകൾ, ട്രാൻസ്‌പ്ലാന്റ് ശസ്ത്രക്രിയ വിദഗ്ധർ, ഗ്രിഫ് കൗൺസിലർമാർ, അനസ്തറ്റിസ്റ്റുകൾ, ഐ.സി.യു. ടെക്നീഷ്യൻമാർ, ഒ.ടി. ടെക്നീഷ്യൻമാർ, ബ്രെയിൻ സ്റ്റം മരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നതിന് അംഗീകൃതരായ ഡോക്ടർമാർ തുടങ്ങിയ വിദഗ്ധർക്ക് എന്നിവരുടെ സേവനത്തിന് അനുസൃതമായി പ്രൊഫഷണൽ ഫീസ് നൽകുന്നതിനുള്ള ഉത്തരവായി.
11	G.O.(Ms)No.128/2025/H&FWD Dated 28-04-2025	അവയവദാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു നിൽക്കുന്ന DDMOTP യുടെ സോണൽ/ റീജിയണൽ ഓഫീസുകളെ കെസോട്ടോയുടെ ഭരണപരവും, സാമ്പത്തികവും, പ്രവർത്തിപരവുമായ അധികാരത്തിന് കീഴിൽ കൊണ്ട് വന്ന സർക്കാർ ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ട്
12	G.O.(Rt)No.1688/2025/H&FWD Dated 19-06-2026	അവയവദാന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമതയും ഫലപ്രാപ്തിയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും കേരളമൊട്ടാകെ അവയവ മാറ്റിവെക്കൽ

		<p>നടപടികൾ സുഗമമാക്കുന്നതിനുമായി ലോജിസ്റ്റിക് പിന്തുണ നൽകുന്നതിനുള്ള സംസ്ഥാനവ്യാപക ടാക്സി സേവനങ്ങളുടെ എംപാനൽമെന്റ് നടപ്പാക്കി സർക്കാർ ഉത്തരവായിട്ടുണ്ട്</p>
13	<p>സ.ഉ.(സാധാ സാധാ) നം. നം.2425/2026/FIN dated 09-03-2026</p>	<p>മരണാന്തര അവയവദാനത്തിന്റെ (2210-01-110-65-34 (P)) എന്ന ശീർഷകത്തിന്റെ ഡ്രായിങ് ആൻഡ് ഡിസ്റ്റേർസിംഗ് ഓഫീസർ പദവി ഭരണസൗകര്യർത്ഥം കെസോട്ടോ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ ലേക്ക് മാറ്റി സർക്കാർ ഉത്തരവായിട്ടുണ്ട്.</p>